

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีออกวางจำหน่ายตามท้องตลาดเป็นจำนวนมาก สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับการร้องเรียนถึงความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์นาโนปลอมเนื่องจากประชาชนได้หลงเชื่อในคำโฆษณาและได้มีการซื้อสินค้าที่อ้างว่ามีนาโนเป็นส่วนประกอบ แต่ปรากฏว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ประชาชนซื้อไปนั้นมิได้มีสรรพคุณหรือคุณสมบัติดังที่โฆษณาไว้แต่ประการใด สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคจึงได้ร่วมกับศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ และสมาคมนาโนเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทำการตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยพบว่า ผลิตภัณฑ์สิ่งทอนาโนที่สุ่มเก็บมาทดสอบจำนวนหนึ่งเป็นของปลอม และบางส่วนพ่อค้าแม่ค้ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นาโนโดยขึ้นป้ายจำหน่ายว่าเป็นสินค้านาโน ทั้งที่ไม่ใช่สินค้านาโน ทำให้ผู้บริโภคมีความเสี่ยงที่จะได้รับความไม่ปลอดภัย เช่น อ้างถึงคุณสมบัติการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งหากเป็นนาโนปลอมอาจมีผลทำให้เกิดการสะสมของแบคทีเรีย เกิดผดผื่น หรืออาการแพ้ของผิวหนัง ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 36 ให้อำนาจคณะกรรมการสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค

การควบคุมการโฆษณาสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ให้ความคุ้มครองข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ในมาตรา 22 โดยการโฆษณาที่นำเสนอข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง และทำให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมความเชื่อต่อสินค้าหรือบริการนั้น ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ทั้งนี้การควบคุมการโฆษณาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีดังกล่าว เป็นมาตรการหนึ่งของการคุ้มครองผู้บริโภค ในอันที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณาคูณภาพที่ถูกต้อง และเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

ในส่วนการควบคุมฉลากสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 30 การกำหนดฉลากของสินค้าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค ในการที่จะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าที่ชัดเจนขึ้น เช่น ทราบชื่อสินค้า ประเภท ผู้ผลิต วิธีใช้ คำแนะนำ คำเตือน ราคา และวันเดือนปีที่ผลิต เป็นต้น สำหรับสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีนั้น ยังไม่ได้กำหนดให้เป็นสินค้าควบคุมฉลาก สมาคมนานาเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยจึงได้จัดทำฉลาก NanoQ หรือ Nano Quality คือ ฉลากที่ใช้ในการรับรองผลิตภัณฑ์ที่มีวัสดุนาโนเป็นส่วนผสม หรือเป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ และทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่นทั่วไป

ปัจจุบันผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีมีการเสนอสินค้าหรือบริการต่างๆ ต่อผู้บริโภคเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากมากมายก่อให้เกิดการสับสนแก่ผู้บริโภคหรือประชาชน รวมทั้งมีการใช้วิธีการและเทคนิคใหม่ๆ ในทางการตลาดและทางการโฆษณาเพื่อส่งเสริมการขาย ซึ่งโดยทั่วไปผู้บริโภคไม่อาจทราบภาวะตลาดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าหรือบริการนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง เพราะมีฉลากผลิตภัณฑ์ในสภาวะการปัจจุบันมากมาย ซึ่งปัญหาในเรื่องดังกล่าวย่อมส่งผลเสียหายต่อผู้บริโภค แม้จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์การติดฉลากสินค้า เช่น ได้กำหนดฉลาก NanoQ หรือ Nano Quality แล้วก็ตาม ซึ่งฉลากดังกล่าวเป็นฉลากที่ไม่มีผลบังคับในทางกฎหมายหรือที่เรียกว่าเป็นฉลากสมัครใจ ผู้จำหน่ายหรือผู้ผลิตสินค้าที่มีนาโนเทคโนโลยีหากต้องการให้สินค้าของตนน่าเชื่อถือก็ติดต่อขอรับฉลากดังกล่าวได้ที่สมาคมนาโนเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งจะมีขั้นตอนในการตรวจสอบสินค้าก่อนที่จะได้รับฉลากดังกล่าวไป แต่ปรากฏว่ายังมีสินค้าอีกมากที่ยังไม่มีการติดฉลาก หรือติดฉลากไม่ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบดูแลได้อย่างทั่วถึง ผู้บริโภคจึงเกิดการสับสน ดังนั้นผู้บริโภคเองจำเป็นต้องรู้จักใช้และรักษาสีทธิของตนเอง โดยนอกจากจะสังเกตฉลาก Nano Q ดังกล่าวแล้ว ฉลากบังคับซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป เช่น เครื่องหมาย มอก. จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เครื่องหมาย ออย. จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ผู้บริโภคเองก็ต้องอาศัยในการเลือกซื้อสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีด้วย

สำหรับการตรวจสอบสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในระดับสูงและใช้ห้องแล็บในการตรวจพิสูจน์ ซึ่งสถานที่ที่ใช้ตรวจพิสูจน์สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี ได้แก่ ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรในกำกับของรัฐ เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

(สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2546 มีภารกิจหลักที่ต้องรับผิดชอบในการสร้าง สนับสนุน และส่งเสริม ศักยภาพของนาโนเทคโนโลยี ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ให้กับสังคม ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ภาคอุตสาหกรรม และสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนในประเทศให้มีความพร้อมในการรับข่าวสารข้อมูลนาโนเทคโนโลยีทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ระดับนาโนของศูนย์นาโนเทคโนโลยีได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นไปตามระบบที่นานาชาติยอมรับ เช่น ISO ซึ่งการที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ให้การรับรองห้องปฏิบัติการตามมาตรฐาน มอก. ทำให้ห้องปฏิบัติการของศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติเป็นห้องปฏิบัติการแห่งแรกในไทยที่ได้รับการรับรองในขอบข่ายที่เกี่ยวกับการวัดขนาดในระดับนาโนเมตร ซึ่งหากเอกชนนำสินค้ามาตรวจที่ห้องปฏิบัติการของนาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ จะได้รับการรับรองว่าผ่านการตรวจจากห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล โดยมีเลขมาตรฐานสากลกำกับ ซึ่งจะมีระยะเวลาในการตรวจสอบและมีค่าใช้จ่ายสำหรับการตรวจในแต่ละครั้ง

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ได้ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคในการฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิจากการใช้สินค้าและการรับบริการ โดยผู้บริโภคไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในการดำเนินคดี นอกเหนือจากการคุ้มครองผู้บริโภคโดยการดำเนินคดีดังกล่าวแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคของภาคประชาชนตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 61 โดยขณะนี้ยังไม่ได้มีการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งหากมีการดำเนินการดังกล่าวแล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

การเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการใช้ การบริโภคสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีนั้น สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกฎหมายได้กำหนดให้เป็นความรับผิดอย่างสิ้นเชิง ซึ่งผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้า ต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือบริโภคสินค้านั้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าเกิดจากการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ทั้งนี้ก็เป็นหนทางที่

ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการใช้ผลิตภัณฑ์นาโนทุกชนิดให้สามารถดำเนินการฟ้องร้องไปยังผู้ต้องรับผิดชอบได้กว้างขึ้น นั่นก็คือผู้ประกอบการทุกคนซึ่งได้แก่ ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าในกรณีเป็นสินค้านำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ หรือผู้ใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย หรือข้อความอันมีลักษณะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า โดยต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการดังกล่าวหรือไม่ก็ตามโดยให้สิทธิฟ้องร้องและถือเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 การฟ้องคดี รวมทั้งเขตอำนาจศาล และวิธีการพิจารณาคดี เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งไม่ยุ่งยากและสะดวกรวดเร็วกว่าการฟ้องคดีแพ่งตามปกติมาก โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมศาลและสามารถฟ้องได้ด้วยตัวเองโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดี และเขตอำนาจศาล และวิธีการพิจารณาคดีก็เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งก็เป็นการที่กฎหมายได้ให้สิทธิอย่างมากแก่ฝ่ายผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้ผลิตภัณฑ์นาโนทุกชนิด และไม่เป็นการสร้างภาระแก่ผู้เสียหายและเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง แต่ถ้าเป็นการใช้สิทธิฟ้องร้องในส่วนของการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 420 ผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบอาจจะเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการฟ้องร้องก็ได้ ซึ่งเป็นการสร้างภาระแก่ผู้เสียหาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) เนื่องจากสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีนั้นเป็นที่สินค้าที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน และมีหลากหลายผลิตภัณฑ์ การที่จะบอกว่าสินค้าเหล่านี้มีนาโนเทคโนโลยีจริงหรือไม่ จะต้องมีการทดสอบในห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน ซึ่งขณะนี้ยังมีเพียงห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ระดับนาโนของศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติเท่านั้นซึ่งเป็นแห่งเดียวในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม อันเป็นไปตามระบบที่นานาชาติยอมรับ เช่น ISO จะเห็นได้ว่าการควบคุมการผลิตสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีนั้นจำเป็นต้องมีการทดสอบสินค้าว่ามีนาโนเทคโนโลยีหรือไม่ ดังนั้นควรให้ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติมีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมการผลิตสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลต่อมาตรฐานของสินค้าและในเรื่องของฉลากสินค้าด้วย เนื่องจาก

สินค้าที่ผ่านการควบคุมการผลิตแล้ว ก็สามารถที่จะติดฉลากสินค้าได้โดยไม่ต้องนำสินค้าไปทดสอบอีก ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคนั่นเอง

2) การโฆษณาสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีนั้นก่อให้เกิดรายได้ต่อผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก เนื่องจากสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีจะมีราคาแพงกว่าสินค้าปกติธรรมดาทั่วไป หากประชาชนผู้บริโภคหลงเชื่อตามคำโฆษณาแล้วซื้อสินค้าไปปรากฏว่าสินค้าที่ซื้อไปไม่มีคุณสมบัติหรือสรรพคุณตามที่กล่าวอ้าง ก็ทำให้ประชาชนผู้บริโภคได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินหรือทางร่างกาย ซึ่งการโฆษณาสินค้าอันเป็นเท็จตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 47 วรรคหนึ่งนั้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในส่วนวรรคสองของมาตรา 47 ถ้าผู้กระทำความผิดซ้ำอีก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นว่าการโฆษณาสินค้าอันเป็นเท็จ ตามมาตรา 47 วรรคหนึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนวรรคสองมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวแม้จะเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกก็ตาม เห็นควรให้เพิ่มโทษมาตรา 47 วรรคหนึ่งให้เท่ากับวรรคสอง คือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิ่มโทษตามวรรคสองให้มากขึ้นอีก คือจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3) ขณะนี้สมาคมนาโนเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้จัดทำฉลากนาโนคิว (NanoQ) คือ ฉลากที่ใช้ในการรับรองผลิตภัณฑ์ที่มีวัสดุนาโนเป็นส่วนผสม หรือเป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ และทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์อื่นทั่วไป โดยผู้ประกอบการหรือผู้ขายสินค้าที่ต้องการให้สินค้าตนเองดูน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น สามารถนำสินค้ามาขึ้นตรวจสอบได้ตามเงื่อนไขที่สมาคมนาโนเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ โดยผลดีของฉลากดังกล่าวประชาชนผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพ เป็นการสร้างความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองคุณภาพกับผลิตภัณฑ์ที่กล่าวอ้างคำโฆษณาสร้างความตระหนักด้านนาโนเทคโนโลยี (ที่ถูกต้อง) แก่สาธารณะชน และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ สร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตสินค้านาโน สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีศักยภาพในการตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์นาโนและมีการกำหนดมาตรฐานการทดสอบร่วมกัน ซึ่งฉลากนาโนคิว (NanoQ) ดังกล่าว ไม่มีผลบังคับในทางกฎหมาย แล้วแต่ความสมัครใจของผู้ประกอบการหรือผู้ขายสินค้าที่ต้องการให้สินค้าของตนเองดูน่าเชื่อถือ ดังนั้นเพื่อให้สินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีมีมาตรฐานเหมือนกัน และเพื่อมิให้ประชาชนผู้บริโภคถูกเอารัด

เอาเปรียบจากผู้ขายสินค้าดังกล่าว เห็นควรให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ประกาศให้สินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ทั้งนี้ ประชาชนผู้บริโภคจะได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าที่ชัดเจนขึ้น เช่น ทราบชื่อสินค้า ประเภท ผู้ผลิต วิธีใช้ คำแนะนำ คำเตือน ราคา และวันเดือนปีที่ผลิต เป็นต้น ซึ่งการมีฉลากดังกล่าวยังส่งผลต่อการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริโภคเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักใช้และรักษาสิทธิของตนเอง เนื่องจากยังมีสินค้าอีกมากที่ไม่มีการติดฉลาก หรือติดฉลากไม่ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบดูแลได้อย่างทั่วถึง ในเบื้องต้น ผู้บริโภคควรสังเกตจากฉลากที่มีกฎหมายบังคับ เช่น มอก. จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม หรือเครื่องหมาย ออย. จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

4) ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางละเมิดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่หากผู้บริโภคฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ผู้บริโภคก็ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจและประมาทเลินเล่อของจำเลย กับทั้งไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า การฟ้องคดีรวมทั้งเขตอำนาจศาลและวิธีการพิจารณาคดีเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งไม่ยุ่งยากและสะดวกรวดเร็วกว่าการฟ้องคดีแพ่งตามปกติมาก โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมศาลและสามารถฟ้องได้ด้วยตัวเองโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าถ้าผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องร้องในส่วนของการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 420 ผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบอาจจะเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการฟ้องร้องก็ได้ ซึ่งเป็นการสร้างภาระแก่ผู้เสียหาย ดังนั้นผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีควรเลือกฟ้องเรียกค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่า

5) การตรวจสอบสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีนั้นจะต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงในการตรวจสอบ ซึ่งขณะนี้ยังมีเพียงห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ระดับนาโนของศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติเท่านั้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมและปลอดภัยจากการซื้อหรือใช้สินค้าหรือ

บริการนั้น ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับนาโนเทคโนโลยี หรือเครื่องมือในการตรวจสอบสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันตรวจสอบ ซึ่งก็คือ ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคควรมีการดำเนินการแบบ ONE START AND STOP SERVICE คือ การเริ่มต้นและให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว โดยจัดให้มีห้องปฏิบัติการในการทดสอบสินค้าที่ได้มาตรฐานเช่นเดียวกับห้องปฏิบัติการของศูนย์นาโนเทคโนโลยี อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เกี่ยวกับนาโนเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อรองรับต่อสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีที่อาจมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต หากเพียงพึ่งพาศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งเดียวในการทดสอบสินค้า ก็จะทำให้เกิดความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้บริโภคโดยตรง ดังนั้นควรนำงานที่ให้บริการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องมารวมให้บริการอยู่ในสถานที่เดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการร้องเรียน การตรวจสอบสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยี รวมทั้งการฟ้องร้องแทนผู้เสียหายหรือผู้บริโภคซึ่งมีในลักษณะที่ต้องงานระหว่างกันทันทีหรือเสร็จในขั้นตอนหรือในจุดให้บริการเดียว โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การบริการมีความรวดเร็วขึ้น และนอกจากนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคของภาคประชาชนตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นสิ่งสำคัญที่ควรต้องรับดำเนินการ เนื่องจากประชาชนผู้บริโภคเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจะทำให้ได้รับทราบข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป

6) แม้ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติมีภารกิจหลักที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างสนับสนุน และส่งเสริม ศักยภาพของนาโนเทคโนโลยี ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในประเทศให้มีความพร้อมในการรับข่าวสารข้อมูลนาโนเทคโนโลยีทั้งในปัจจุบันและอนาคตก็ตาม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับนาโนเทคโนโลยีเท่าที่ควร ดังนั้นเห็นควรให้ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติเร่งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับนาโนเทคโนโลยีแก่ประชาชนให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ก็ตาม นอกจากนั้นอาจจัดทำหนังสือ หรือเอกสารเผยแพร่จัดวางตามแหล่งที่มีประชาชนสัญจรไปมาก็ได้ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่มีส่วนประกอบของนาโนเทคโนโลยีได้ดียิ่งขึ้นต่อไป